

kostbare versierselen en met de merkwaardige gezichtsmaskers, die waarschijnlijk het levende beeld in herinnering hielden. Een verdere trap van ontwikkeling vinden we in het oude Egypte, waar ze uitgebreid zijn tot een afbeelding van het geheele lichaam, weergevende ook de armen en voeten. Door nu

deze afbeelding over te brengen op een houten of steenen kist, die het lichaam omsloot, en die dus den lichaamsvorm imiteerde, ontstond de z.g. antropoïde sarcofhaag, die meer dan eens recht opgezet als statue dienst deed. Ademen de meeste doodenorden rust en vrede, heerscht er in de mauseleums, crypten, en vorstelijke graftomben een sombere wijdingsvolle stilte, aan de via Appia verrees eens een machtig graf-monument, dat in de dertiende eeuw door de dragers van het vermaarde geslacht Caetani

Lovatelli gemetamorfoseerd werd in een kasteel om er den verwoeden strijd met naburen uit te vechten. In een lezing over antieke grafmonumenten, maakte de heer J. Vürtheim melding van dit in een fort veranderd graf, waarin het adellijk geslacht der Caetani, op het graf van Crassus' schoondochter Caccilia Metella zijn

vermeende rechten verdedigde tegen het geslacht Colonna.

Maar een nakomeling van de Lovatellis heeft het in een harer schetsen „Thanatos” erkend, dat zelfs het graf niet door den dood wordt gespaard en wanneer we in de eeuwige stad de vele vernielde graven aanschouwen,

dan kunnen we wederom citeeren: „The very tombs now vanished like their dead”. En overal, waar we onze schreden richten naar zeer oude doodenorden, we vinden er, „dat menige steen is geweken voor het hout van den in het wild groeienden vijgenboom”. Hoe deze woorden ook voor meer noordelijke streken waarheid bevatten, bewijst het wijdvermaarde „geopende graf” op het „Garten-kirchhof” van Hannover, waar een krachtige berkenboom de ijzeren klammen heeft doen springen en een machtig steen-

GRAFMONUMENT DER FAMILIE DR. FRANZ SCHOENFELD OP HET NORDERFRIEDHOF TE DUSSELDORF.

blok van het voetstuk heeft opgeheven van een graf, dat het tot een bespottig geworden apodictische opschrift droeg: „Dieses auf ewig erkaufte Begräbnis darf nie geöffnet werden”. Zoo predikt dit graf het opbloeiende leven uit den dood, hoe sterven en vergaan slechts een overgang is te noemen tot schooner herrijzenis.